Stockholms Koloniträdgårdar

Remissvar från Stockholms Koloniträdgårdar gällande ”Program för stadsnära odling” Stockholm Stad 2026

Kolonilotter med stugor och odlingslotter utan stugor är en viktig del av stadens hållbarhetsutveckling, beredskapsodling samt främjande av hälsa och välmående.

Generellt är vi positiva till programmet som innehåller många goda inriktningar och intentioner. Nedan sammanställer vi våra synpunkter.

Sidan 13, ”Rätt plats för gemensamhetsodling”. Vi ser positivt på gemensamhetsodlingar och stadens ambition att de ska vara hållbara. Att odling i pallkrage skulle öka användandet av torvbaserad jord ställer vi oss dock tveksamma inför. Pallkragar kan möjliggöra för att man tar vara på kvistar, ris och grenar och fyller botten på lådorna med. Även frilandsodling är fullt möjlig att göra med torvbaserad jord.

Sidan 14, ”Intern kunskapshöjning”. Vi ser positivt på ökad intern kunskapshöjning inom staden. Vi ser att det kan stötta flera av våra föreningar i utveckling och drift av kolonilotts- och odlingsföreningar. Vi är även positiva till ökad samverkan mellan staden, föreningar, akademin och näringsliv för att främja och utveckla odling och hållbarhet.

Sidan 17, ”Koloniområden för alla”. Vi ser positivt på att hembud fortsatt ska tillämpas eftersom koloniområden ska vara tillgängliga för alla, oavsett ekonomiska förutsättningar. Vi föreslår dock en skrivning som tydliggör vad som menas med enklare standard, samt att tydliggöra att ett ”lägre pris” och ”enklare standard” handlar om att möjliggöra för personer med olika ekonomiska förutsättningar att ha tillgång till odling på koloniområde.

Vi ser också positivt på att programmet för stadsnära odling tydliggör att föreningarna ska tillämpa ett rättvist och transparent kösystem. Stockholms Koloniträdgårdar gjorde 2025 en undersökning hos våra medlemsföreningar för att ta reda på hur kösystem administreras och tillämpas. Vi ser ett behov av att följa upp hur föreningar hanterar sina kösystem så att det i praktiken blir rättvist och i enlighet med stadgar.

Vi delar programmets ambition om rättvisa och transparenta kösystem för koloniföreningar.

Sidan 17, ”Tillgängliga odlingar”. Vi som odlar i kolonilott- och odlingsföreningar märker att allmänhet har stor glädje av att kunna strosa igenom områdena och ta in färger, dofter och lugnet. Därför ser vi positivt på stadens ambition om att områdena ska ha tillgängliga gångar genom områdena. Vi föreslår att det bör framgå genom avtal och ordningsregler, vilket underlättar för efterlevnad.

Programmet föreslår att det i nya koloniträdgårdsområden ska finnas toaletter. Detta nämns i anslutning till att odlingarna ska vara välkomnade för allmänheten. Toaletter finns redan i dag på många koloni- och odlingslotter, men är till för medlemmarna. Det skulle bli ekonomiskt ohållbart för en koloniförening att underhålla och sköta toaletter som besöks av allmänhet. Här föreslår vi en skrivning som tydliggör vem som ansvarar för drift av toaletter som är tillgängliga för allmänhet. Om det är det som avses.

Sidan 18. ”Minskat klimatavtryck”. Vi uppskattar att programmet nämner torv och att det ska fasas ut ur stadens odlingar. Här kan vi bidra med kunskap genom vår kampanj ”Skippa torven” och våra jordmakare som vi har utbildat i att göra egen jord och odla utan att köpa jord med torv. På så sätt minskar även transporter av tungt material, som istället kan framställas genom lokala kretslopp. Med sådan ökad kunskap vet man också hur man inte sprider invasiva växter även om man komposterar eller täckodlar.

Kompostering av höstlöv är också en fråga vi arbetat med i flera år. Med stadens aktiva medverkan kan mycket mer löv användas som lövkompost och vintertäckning i koloniområden, vilket flera av våra medlemsföreningar gärna emot. För att löv ska kunna tas tillvara av koloniområden kan tillgängligheten behöva ses över, så att löv kan tippas på/intill området. Tillgänglighet är alltså viktigt även ur detta perspektiv.

Sidan 18, ”Ökad biologisk mångfald”. Stadsnära odling kan bidra till ökad biologisk mångfald. Programmet nämner fördelen med att välja ”inhemska och lokala växtarter som gynnar pollinatörer”. Här föreslår vi skrivningen ”vilda pollinatörer” för att främja vildbin framför tambin.

Sidan 18. ”Friska och levande jordar”. I programmet står det att ”odling i Stockholm bör ske utan kemiska bekämpningsmedel både för att skydda den biologiska mångfalden och för att minska risken för spridning av giftiga ämnen.” Här föreslår vi en skarpare skrivning. ”Odling i Stockholm ska ske utan kemiska bekämpningsmedel”.

Sidan 19. ”Friska och levande jordar”. I relation till skrivningen ”För att undvika att odlare exponeras för förhöjda halter av föroreningar behöver marken och platsens lämplighet utredas innan den används för odling.” föreslår vi ett tillägg. Att utredningen ansvarar stadsdelen för. Så att den kostnaden inte läggs på odlare som då riskerar att begränsas av ekonomiska skäl.

Sidan 20. ”Välförvaltade”. Programmet innehåller information om att ”staden ska främja odling genom att tillhandahålla en välfungerande infrastruktur för odling för koloniområden”. Programmet betonar vikten av en fungerande infrastruktur för stadsnära odling. Vi vill därför lyfta betydelsen av långsiktigt hållbara lösningar för vattenförsörjning, elförsörjning och

hantering av växtavfall. För många koloniföreningar innebär dessa frågor betydande kostnader och praktiska utmaningar.

Vi vill även uppmärksamma de problem som vilda djur orsakar i många odlingsområden genom omfattande skador på odlingar och planteringar. Om staden vill främja stadsnära odling bör även dessa frågor uppmärksammas inom ramen för programmets fortsatta arbete, i dialog med berörda föreningar.

Sidan 20, ”Trygga odlare”. Självklart ska odling och föreningsengagemang och lokalt engagemang vara tryggt. Vi föreslår att texten förtydligas något så att det blir tydligare vad som avses med ”trygghet”. Med trygghet kan menas att kunna lita på varandra, att man vet hur ens medlemsavgift används, att känna sig trygg när man går hem från ett mörkt odlingsområde en höstkväll eller att man känner sig trygg med att använda en trimmer utan att skada sig i foten.

För föreningar i parkmiljö är frågor som skadegörelse, inbrott, otillåten vistelse och allmän ordning särskilt viktiga. Ett formaliserat samarbete med polisen skulle bidra till ökad trygghet för både kolonister och besökare.

Sidan 20. ”Aktuella avtal och uppföljning”. Vi ser mycket positivt på ambitionen om att det ska finnas aktuella avtal och uppdaterade ordningsföreskrifter samt att stadgar efterföljs. ”En ökad uppföljning bedöms öka odlingen i staden när lotter som inte brukas lättare kan roteras och får nya odlare.” Detta ser vi positivt på eftersom vi erfar att våra medlemsföreningar önskar stöd i att ingripa om en medlem inte följer regler och åtaganden.

Vi ser gärna en närmare dialog mellan Stockholms Koloniträdgårdar, staden och koloniföreningarna kring ordningsregler och hur dessa tillämpas. Programmet lyfter vikten av uppdaterade ordningsföreskrifter och en ökad uppföljning av att avtal följs. Stockholms Koloniträdgårdar är gärna delaktiga i utformandet av nya ordningsregler och avtal.

Sidan 22, ”Nya former för koloniområden”. Vi ser positivt på att odlingslotter kan få inneha dagstuga eller växthus för att förlänga odlingssäsongen. Vi vill försäkra oss att det inte bara ska vara godkänt för nya områden som etableras, utan även kan implementeras på redan existerande koloniområden med odlingslotter. I Skarpnäck har odlingslotter (i några föreningar) på försök sedan 2018 haft tillåtelse att ha fabrikstillverkade odlingstunnlar, det har lett till ökad skörd, ökad användning av områdena (odlarna är där mer på vinterhalvåret) och nya kunskaper.

Vatten är en viktig resurs men tyvärr försvårar Stockholms stads regelverk för byggnation på odlingslotterna tillvaratagandet av regnvatten. Vi föreslår att ett skjul med tak blir tillåtet, i stället för dagens regelverk som inte tillåter tak. Detta skulle avsevärt förenkla uppsamlingen av regnvatten för kolonisterna och därmed bidra till minskad vattenanvändning.

Att anlägga hela områden som skogsträdgårdsodlingar (trädjordbruk är begreppet som används i texten) låter intressant, men kräver så klart mycket planering så att alla nya odlare är införstådda med metoden. Det är också viktigt att regler inte hindrar odlare i äldre områden att odla på det sättet (så länge de inte skuggar grannarna).

Stockholms Koloniträdgårdar har över hundra års erfarenhet av att odla i demokratiska föreningar. Vi anser att denna form av organisering inte bara är den bästa för koloniområdena, utan även för demokratin. Medlemmar får kunskap om föreningsdemokrati, de skapar lokala relationer och nätverk och kan därmed känna större delaktighet, ansvar och engagemang för lokalsamhället.

Vi tror att koloniföreningar ger förutsättningen för långsiktighet när medlemmarna tillsammans förvaltar ett område. Till skillnad från små stadsodlingar där mycket hänger på enskilda eldsjälar bygger koloniområden på föreningar med långsiktighet.

Vi ser också ett värde i ett närmare samarbete mellan stadens koloniföreningar. Erfarenhetsutbyte kring förvaltning, trygghetsfrågor, tillgänglighet och bemötande kan stärka hela kolonirörelsen.

Genom ökad samverkan kan vi gemensamt bidra till att koloniområdena uppfattas som öppna, välkomnande och värdefulla delar av Stockholms stad. Detta ligger väl i linje med programmets ambition om att odlingsmiljöer ska vara tillgängliga, välkomnande och bidra till social hållbarhet.

Övrigt

Biodling

Programmet nämner ingenting om biodling i stadsnära odling. Flera koloniområden och bostadsföreningar har biodlingar vilket kan vara gynnsamt beroende på geografi och biotop i den lokala kontexten. Länsstyrelsen har dock riktlinjer om att tambin inte bör placeras närmare naturreservat än 1 kilometer. Vi föreslår att programmet tar upp biodling som en punkt samt rekommendationer kring hur och var de bör placeras med hänsyn till vildbin och mångfald.

Styrelsen Stockholms Koloniträdgårdar, augusti 2026